

سوالات جغرافیای ایران

درس یکم پایه دهم

۱- جغرافیا را تعریف کنید.

جغرافیا علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط است.

۲- به دست آوردن اطلاعاتی در مورد کره زمین چه کمکی به ما می کند؟

دانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان ها افزایش یابد.

۳- نقش علوم مختلف مانند جغرافیا در بهبود زندگی بشر را توضیح دهید.

انسان در طول تاریخ تلاش کرده است که ناشناخته های جهان هستی را معلوم و با استفاده از علوم مختلف، وضع زندگی خود را بهبود بخشد. یکی از علومی که به جرأت می توان گفت از قدیمی ترین دانش های بشری به شمار می رود، جغرافیاست.

۴- واژه جغرافیا اولین بار توسط کدام دانشمند یونانی به کار برده شد؟

اراتوستن

۵- مفهوم لغوی جغرافیا را بنویسید.

جغرافیا شامل کلمات (GEO) زمین (و) (GRAPHY) ترسیم (می باشد یعنی ترسیم زمین.

۶- تعریف جغرافیا از نظر اراتوستن را بنویسید.

مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان

www.my-dars.ir

۷- اهمیت دانش جغرافیا را بنویسید.

جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می کند با ویژگی های طبیعی و انسانی و روابط بین آنها در محیط آشنا شود و از آنها در جهت بهبود زندگی خویش استفاده کند.

۸- ارتباط بین جغرافیا با سایر علوم را شرح دهید.

بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.

بنابراین برخی جغرافیا را پلی بین رشته‌های مختلف علوم می‌دانند که علوم طبیعی را به علوم انسانی پیوند می‌دهد.

۹- سه شاخه اصلی دانش جغرافیا را نام ببرید.

الف- جغرافیای طبیعی

ب- جغرافیای انسانی

پ- فنون جغرافیایی

۱۰- شاخه‌های اصلی جغرافیای طبیعی را نام ببرید.

الف- ژئومورفولوژی

ب- جغرافیای آب‌ها

پ- آب و هوا شناسی

ت- جغرافیای خاک‌ها و....

۱۱- شاخه‌های جغرافیای انسانی را نام ببرید.

الف- جغرافیای جمعیت

ب- جغرافیای سیاسی

پ- جغرافیای اقتصادی

ت- جغرافیای شهری و....

۱۲- مهم‌ترین فنون جغرافیایی را نام ببرید.

الف- سنجش از دور

ب- سیستم اطلاعات جغرافیایی (gis)

پ-نقشه کشی یا کارتوگرافی

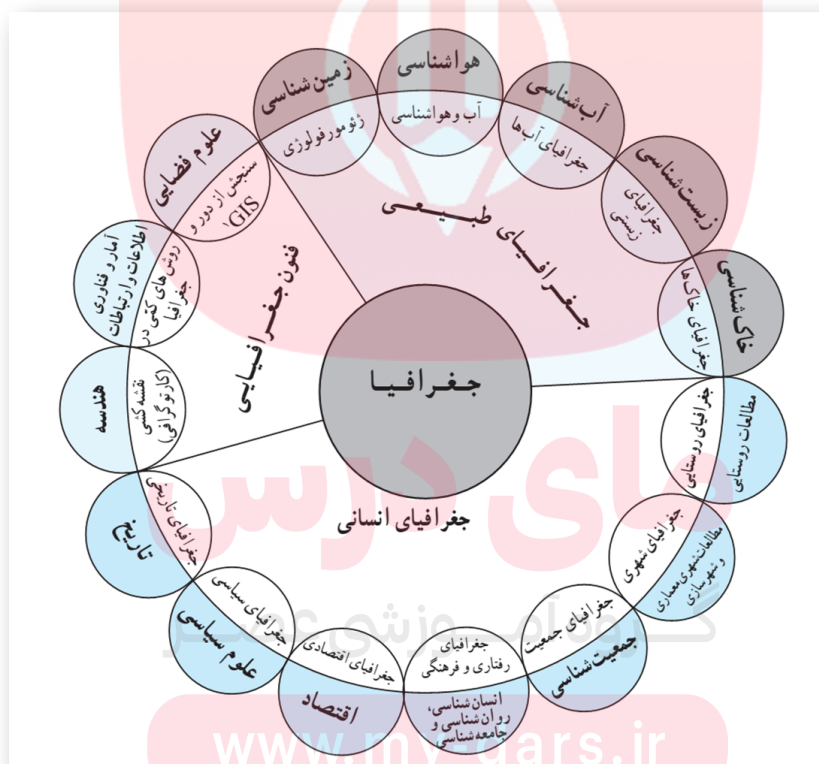
۱۳-هریک از شاخه های جغرافیا از کدام علم بهره می برد؟

ژئومورفولوژی (زمین شناسی)

آب وهوا شناسی (هواشناسی)

کارتوگرافی (هندسه)

جغرافیای سیاسی (علوم سیاسی)

۱۴-مفاهیم اساسی دانش جغرافیا را نام ببرید.

مکان و روابط انسان و محیط

۱۵-تعریف مکان را بنویسید.

بسیاری از فعالیت های انسان در جا و محل معینی انجام می شود. این جا و محل را مکان می نامند؛ به طور مثال: خانه، مزرعه، مدرسه و کارخانه هر کدام، مکان است.

۱۶- نحوه تغییر شکل مکان ها چگونه انجام می شود؟

در هر مکان، پدیده های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می پذیرند؛ به طور مثال یک روستا را در نظر بگیرید که خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر نوع اشتغال آن تأثیر می گذارد. این روند تأثیر گذاری و تأثیر پذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان ها می شود.

۱۷- دو عامل مهم در جغرافیا را نام ببرید.

انسان و محیط

۱۸- محیط طبیعی متعادل است یا نامتعادل؟

متعادل

۱۹- انسان چگونه توانست تا از محیط خود بهر مند شود؟

با ورود انسان، زمینه های تغییر در محیط فراهم می شود. هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک میکند تا از محیط خود بهره مند شود.

۲۰- چه عواملی موجب گسترش دسترسی انسان بر محیط شود؟

در دهه های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد. فناوری های جدید، انسان را قادر به بهره برداری از اعماق زمین کرده و میزان دسترسی انسان را گسترش داده است.

۲۱- محیط جغرافیایی چیست و چگونه به وجود می آید؟

انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می زند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می شود.

۲۲- دو گونه عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی را بنویسید.

الف- درک توان ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها

ب- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته ها

۲۳- چرا جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است؟

از آنجا که جغرافیا توان روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می کند، بنابراین شناخت توان ها و ظرفیت های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

۲۴- روش مطالعه در جغرافیا چیست؟

کلی نگری یا دید ترکیبی

۲۵- چرا روش مطالعه در جغرافیا کلی نگری یا ترکیبی است؟

زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یک دیگر عمل می کنند.

۲۶- اهمیت دید ترکیبی برای جغرافی دان را توضیح دهید.

دید ترکیبی به جغرافیدان کمک می کند تا به طور همه جانبه و جامع، پدیده ها را با تمام ویژگی های آن در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد.

۲۷- اگر بخواهیم روستایی را با دید ترکیبی مطالعه کنیم باید به چه عواملی توجه کنیم؟

الف- میزان شیب روستا

ب- منابع آب سطحی و زیرزمین روستا

www.my-dars.ir

پ- وضعیت راه ها امکانات زیرساختی روستا

ت- وضعیت سیل خیزی و زلزله خیزی روستا و.....

گروه آموزشی عصر

ASR_Group@outlook.com

[@ASRschoo12](https://www.instagram.com/ASRschoo12)

درس دوم

۱- سوالات کلیدی در جغرافیا را نام ببرید.

کجا؟

چه چیزی؟

چرا؟

چه موقع؟

چه کسانی؟

چطور؟

۲- چه چیزی سبب شد تا انسان نسبت به ناشناخته‌ها آگاهی و شناخت پیدا کند؟

حس کنجکاوی انسان درباره جهان و زندگی و مسائل گوناگون آن سبب شده است که انسان تلاش کند نسبت به ناشناخته‌ها، آگاهی و شناخت پیدا کند. امروزه برای پاسخ به حس کنجکاوی و شناخت جهان، روش‌های علمی مختلفی وجود دارد.

۳- مراحل تحقیق و پژوهش در جغرافیا را به ترتیب نام ببرید.

۱- طرح سؤال و بیان مسئله

۲- تدوین فرضیه

۳- جمع‌آوری اطلاعات

۴- پردازش اطلاعات

۵- نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

۴- نکات مهم در مورد طرح سوال و بیان مسئله توسط پژوهشگر چیست؟

۱- پژوهشگر برای دست یابی به شناخت و آگاهی از مسئله ای که در ذهنش پدید آمده است، ابتدا باید مسئله خود را به صورت واضح و روشن بیان کند.

۲- بهتر است صورت مسئله به شکل سؤالی، نوشته، و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.

۳- در این مرحله، پژوهشگر از خود می پرسد انجام این پژوهش چه اهمیتی دارد؟

۴- نکته مورد توجه در این مرحله این است که پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد؛ به عبارت دیگر، مطالعه سابقه و پیشینه مسئله و نتایج پژوهش دیگران، مورد نیاز پژوهشگر است. او با این کار نسبت به موضوع، اطلاعات بیشتری پیدا می کند و مهمتر از همه، پی می برد سؤالی که برایش پیش آمده قبلا پاسخ داده شده است یا خیر.

۵- چرا فرضیه سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است؟

زیرا فرضیه ها در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیتهایی جهت می دهد که قرار است انجام شود. پژوهشگر با توجه به مسئله خود، پیشنهادهای و خبرهای اولیه را در چارچوب مسئله پژوهش خود ارائه میکند.

۶- فرضیه های پژوهشگر به چه عوامی بستگی دارد؟

به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس او بستگی دارد.

۷- مهم ترین منابع اطلاعاتی جغرافی دان را نام ببرید.

www.my-dars.ir

روش کتابخانه ای

روش میدانی

۸- روش کتابخانه ای چیست؟

این روش در تمامی پژوهش های علمی، مورد استفاده قرار می گیرد. در برخی از آنها تمام تلاش پژوهشگر در کتابخانه صورت می گیرد و در برخی دیگر، بخشی از پژوهش در آنجا انجام می شود.

۹- روش میدانی چیست؟

پژوهشگر در این روش برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون برود و با مراجعه به افراد یا محیط و برقراری ارتباط مستقیم با مکان مورد مطالعه به گردآوری اطلاعات بپردازد. در واقع، او باید ابزار سنجش و اطلاعاتی خود را به میدان ببرد.

۱۰- مهم ترین ابزارها و روش های روش میدانی را نام ببرید.

پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده، از جمله ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی است.

۱۱- پردازش اطلاعات چیست؟

یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می شود.

۱۲- نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات چگونه توسط پژوهشگر انجام می شود؟

در مرحله آخر، پژوهشگر با تجزیه و تحلیل اطلاعات، پاسخ مسئله پژوهش را می یابد. او ضمن ارائه دلایل علمی و منطقی به تأیید یا رد فرضیه یا فرضیه های خود می پردازد.

۱۳- در صورتی که فرضیه یک پژوهشگر رد شود چرا نباید دلسرد شود؟

زیرا این پژوهش به کسانی که با این سؤال مواجه شده اند پاسخ می دهد و از طرح دوباره آن جلوگیری می کند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

گروه آموزشی عصر

ASR_Group@outlook.com

[@ASRschoo12](https://www.instagram.com/ASRschoo12)

درس سوم

۱- تعریف موقعیت جغرافیایی را بنویسید.

محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین، موقعیت جغرافیایی آن پدیده است.

۲- موقعیت ریاضی یا مطلق را تعریف کنید.

محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق یا ریاضی آن محل است.

۳- موقعیت نسبی را تعریف کنید.

محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است.

۴- منظور از موقعیت نسبی هر کشور چیست؟

محل قرارگیری آن، نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه ها، کانال ها، منابع اقتصادی و...

۵- موقعیت ریاضی یا مطلق ایران را بنویسید.

ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۳۹ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی قرار گرفته و همچنین در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.

۶- چرا موقعیت نسبی ایران بسیار ممتاز است؟

زیرا در مجاورت خلیج فارس و تنگه هرمز قرار گرفته و این منطقه به دلایل زیر اهمیت خاصی دارد.

۷- اهمیت منطقه خلیج فارس و تنگه هرمز را بنویسید.

- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره افریقا، اروپا و آسیا که در گذشته اهمیت داشته و اکنون نیز به عنوان حلقه ای از زنجیره حمل و نقل کالا و نفت، اهمیت خود را حفظ کرده است.

-بزرگترین منبع انرژی جهان، ذخایر با ارزشی دارد، زیرا حدود ۶۶درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.

-درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام، منطقه خلیج فارس را به صورت یکی از کانون های ثروتمند جهان در آورده است و این بازار بزرگ مصرف، آن را به کانون توجه صادر کنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی تبدیل کرده است.

-این منطقه، ارزش فرهنگی و سیاسی دارد زیرا خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.

۸-تعریف مرز سیاسی را بنویسید.

مرز مهمترین عامل تشخیص و جدایی هر کشور از کشور همسایه است و نشان می دهد سرزمین یک کشور تا کجا امتداد دارد.

۹-طول مرزهای سیاسی و تعداد همسایگان ایران را بنویسید.

ایران کشور وسیعی است که حدود ۸۷۳۱ کیلومتر، مرز مشترک سیاسی با همسایگانش دارد و جزء کشورهای پرهمسایه است و با ۱۵ کشور همسایه است. ایران با ۷ کشور مرز خشکی دارد.

۱۰-انواع مرزهای سیاسی را نام ببرید.

مرزهای خشکی-مرزهای هوایی-مرزهای هوایی

۱۱-اهمیت مرزهای هوایی و راه های هوایی را بنویسید.

یکی دیگر از مرزهایی که امکان دسترسی به سایر کشورهای جهان را امکان پذیر می سازد، راه های هوایی است که از طریق آن، ارتباط با سایر نقاط جهان فراهم می شود.

۱۲-اهمیت مرزهای دریایی و راه های آبی را بنویسید.

تعدادی از کشورها به علت مجاورت با دریا و دریاچه ها، امکان دسترسی به خطوط دریایی هم دارند. کشور ما از جمله کشورهایی است که از طریق راه های آبی با کشورهای جهان در ارتباط است. راه های آبی، امکان روابط بازرگانی بیشتری را فراهم می کند.

دسترسی به آب های آزاد برای هر کشوری، علاوه بر امکان ارتباط با سایر نقاط جهان، دستیابی به منابع غذایی و منابع معدنی و سوخت های فسیلی را نیز فراهم می کند.

۱۳- تنگه هرمز کدام آب ها را به هم متصل می کند؟

تنگه هرمز، آبراهه هلالی شکلی است که آب های آزاد اقیانوس هند و دریای عمان را به خلیج فارس متصل می کند.

۱۴- اهمیت تنگه هرمز را بنویسید.

این تنگه به سبب اینکه دروازه خروجی نفت خلیج فارس است، مهم ترین آبراهه راهبردی و یکی از گذرگاههای تجاری مهم جهان است.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

درس چهارم

۱- اهمیت مطالعه ناهمواری ها را بنویسید.

شناسایی و مطالعه ناهمواری های کنونی کشور و سرگذشت تغییرات آنها میتوانیم برای آینده، برنامه ریزی دقیق تری داشته باشیم.

۲- پراکندگی جغرافیایی نواحی کوهستانی کشور چگونه است؟

بخش زیادی از سرزمین ما را نواحی مرتفع و کوهستانی تشکیل می دهد. اگرچه ارتفاع کوه ها در بعضی جاها کم تر و در برخی مناطق بیشتر است؛ به نظر می رسد کوه ها، نواحی شمالی، شمال غربی، غربی، شرق و نواحی پراکنده ای از مرکز کشور را دربر گرفته است.

۳- تاثیر ناهمواری های کشور بر زندگی مردم را بنویسید.

این ناهمواری ها گاه در طول تاریخ، مانع ورود مهاجمان به سرزمین ما شده، و علاوه بر آن در تشکیل اجتماعات انسانی و نوع زندگی مردم بسیار تأثیر گذار بوده است.

۴- اهمیت دشت ها را بنویسید.

در حد فاصل مناطق کوهستانی و گاه در درون کوهستان ها، دشت ها واقع شده است. دشت ها محل های مناسبی برای فعالیت های کشاورزی و دیگر فعالیت های اقتصادی است. برخی از این دشت ها مرتفع و برخی پست و کم ارتفاع است. وجود آب در دشت ها از عوامل مهم فعالیت های زندگی آنجا است.

۵- اهمیت جلگه ها را بنویسید.

در جلگه ها، رودهایی که از کوه ها سرآزیر می شوند به سوی دریاها و دریاچه ها جریان می یابند و منابع آب قابل توجهی ایجاد می کنند که شهرها و روستاها در کناره های آنها مستقر می شود. در جلگه های سواحل دریای خزر، صدها رود بزرگ و کوچک از دامنه های شمالی البرز و دامنه های شرقی کوههای تالش به دریای خزر جریان می یابد و در جلگه های خلیج فارس و دریای عمان

نیز رودهای فصلی یا دائمی، آب را به سوی این دریاها هدایت میکند. سکونت گاه های بسیاری بر این جلگه ها و کناره رودها، استقرار یافته است.

۶- شکل امروزی ناهمواری های ایران مربوط به کدام دوران زمین شناسی است؟

اواخر دوران سوم زمین شناسی (سنوزوئیک)

۷- در کدام دوران زمین شناسی ناهمواری های ایران شکل نهایی یافت؟

دوره کواترنز

۸- عوامل تغییر شکل ناهمواری های ایران بعد از کواترنز را بنویسید.

بعد از کواترنز ناهمواری ها تحت تأثیر عوامل فرسایش تغییر شکل می یابند. این عوامل (آب های روان، باد، اختلاف دما) به همراه عملکرد انسان، که با بهره برداری های گوناگون خود از محیط، سرعت تغییرات را افزایش داده است، موجب تغییر شکل ناهمواری های ایران شده است.

۹- تقسیمات ناهمواری های ایران ذت بنویسید.

- سرزمین های کوهستانی که اغلب بیش از هزارمتر از سطح دریاهای آزاد ارتفاع دارند.
- سرزمین های هموار که شامل دشت ها و جلگه های کم ارتفاع در نواحی داخلی یا سواحل دریاهای می شوند.

۱۰- مهم ترین کوه های منطقه کوهستانی آذربایجان را نام ببرید.

دو رشته کوه ارسباران (قره باغ) در شمال و رشته کوه مرزی ایران و ترکیه (مانندقله آرات) شمال و غرب این منطقه را دربر گرفته است. علاوه بر این کوه ها، دو توده کوهستانی مهم دیگر، به نامهای سهند و سبلان بر اثر فوران آتشفشانی در این منطقه وجود دارند.

۱۱- ویژگی های کوه های تالش را بنویسید.

کوهستان تالش با جهت شمالی - جنوبی، منطقه آذربایجان را از کناره های دریای خزر جدا کرده است. شیب عمومی این کوه ها به سمت خزر بیش از منطقه آذربایجان است و آب های جاری از آنها با سرعت به دریای خزر، وارد می شود. بلندترین قله آن آق داغ نام دارد.

۱۲- ویژگی های منطقه کوهستانی البرز را بنویسید.

- کوه های البرز از تنگ منجیل شروع شده و در امتداد غربی - شرقی تا کوه های شاهکوه در نزدیکی شاهرود و دره خوش بیلاق ادامه دارند .

- دامنه های این کوه ها معمولاً به سمت شمال و یا جنوب است و در آن دره های وسیع و عمیقی هست، که رودهایی چون چالوس و هراز در آنها جریان دارد .

- بخش بزرگی از این چین خوردگی وسیع، حاصل کوه زایی (چین خوردگی) مواد رسوبی طی میلیون ها سال است.

- فعالیت های آتش فشانی در دوره کواترنر سبب شکل گیری قلّه دماوند در این رشته کوه شده است.

- مراکز جمعیتی بسیاری در امتداد کوهستان های البرز مستقر شده است و یکی از کانون های عمده فعالیت های اقتصادی کشور به شمار می رود.

۱۳- علل ناپایداری شدن منطقه کوهستانی البرز را بنویسید.

- گسترش شهرهای پررونق اقتصادی مثل تهران، کرج،

- احداث جاده های ارتباطی (شوسه و راه آهن)،

- احداث سدها و هدایت رودخانه ها و بهره برداری از آنها،

- گسترش فعالیت های کشاورزی گوناگون و بهره برداری از معادن فراوان کوههای البرز، ناهمواریهای این منطقه کوهستانی را به شکلی ناپایدار درآورده است.

۱۴- پیامدهای ناپایداری شدن منطقه کوهستانی البرز را بنویسید.

مجموع این فعالیت ها سبب شده است دامنه ها و دره ها، دشت ها و رودخانه های این منطقه کوهستانی طی چند دهه، چهره دیگری به خود بگیرد و گاه، مخاطراتی همچون ریزش و لغزش در جاده ها و دامنه ها، لرزش های خفیف و گسترده، طغیان رودها و بروز سیلاب و همانند آنها حادث شود.

۱۵- ویژگی های کوه های خراسان شمالی را بنویسید.

- این کوه ها به شکل منظم و موازی در شمال شرقی ایران قرار دارند .

- از رشته کوه های مهم کوههای شمال خراسان، می توان هزار مسجد، آلاداغ و در اطراف نیشابور، بینالود را نام برد.

۱۶- ویژگی های رشته کوه زاگرس را بنویسید.

- چین خوردگی های دیواره ماندی با دره های موازی و به طول صدها کیلومتر

- چشم انداز نواحی کوهستانی غربی کشور از کردستان با جهت شمال غربی - جنوب شرقی تا تنگه هرمز را تشکیل داده است.

۱۷- عوامل پیدایش رشته کوه زاگرس را بنویسید.

- رشته کوه زاگرس از برخورد دو صفحه شبه جزیره عربستان و صفحه اوراسیا به وجود آمده است.

- این چین خوردگی ها پس از تشکیل، به حالت اولیه باقی نماند و طی میلیونها سال به علت فرسایش تغییر شکل یافته است.

۱۸- گنبد نمکی را تعریف کنید .

لایه های نمک به شکل گنبدهایی بین لایه های رسوبی قرار گرفته است.

۱۹- عوامل طبیعی تغییر دهنده رشته کوه زاگرس را بنویسید.

- رودهای بسیاری از زاگرس سرچشمه میگیرد. جریان آب در این رودها به علت تغییرات اقلیمی، دچار نوساناتی شده و از حالت منظم به حالت نامنظم و طغیانی تغییر شکل داده است. ریزش های جوی شدید، کوه ها رامیفرساید و مواد آن در دسترس این رودها قرار میگیرد. به نظر میرسد طی سه دهه اخیر، طغیان در رودهای حوضه زاگرس بیش از گذشته شده و در پی آن، حمل رسوب توسط رودها به تشکیل شکل های جدیدی از ناهمواری منجر شده است.

- گرد و غبار از دیگر عواملی است که هم طبیعت و هم انسان در منطقه زاگرس در ایجاد و گسترش آنها مؤثر است. طی سی سال اخیر، وقوع توفان ها در این منطقه بیشتر شده است و انتظار می رود در استانهای زاگرسی (مثل خوزستان، لرستان و ایلام) افزایش یابد.

۲۰- عوامل انسانی تغییر دهنده رشته کوه زاگرس را بنویسید.

- بر روی رودهای حوضه زاگرس، سدهای متعدد احداث شده است. این سدها برای جلوگیری از طغیان، تولید برق آبی، تنظیم آب مورد نیاز برای آبیاری اراضی کشاورزی، استفاده های صنعتی و یا تأمین آب مورد نیاز شهرها و روستاها احداث شده است. به نظر می رسد برخی از این سدها در محل های مناسبی احداث نشده است (مثل سد گتوند که در محل گنبدهای نمکی احداث شده است). این امر باعث تغییر کیفیت آب رودها شده است.

- همچنین شهرهای متعددی در کناره رودها گسترش یافته است که باعث برهم خوردن تعادل جریان رودها بر اثر دستکاریهای انسانی (مثل دیواره بندی، مجراسازی، پل سازی، پوشاندن روی رودها و ورود فاضلابهای شهری) در نواحی شهری شده و رودها را وادار کرده است که در مناطق شهری از بستر تعیین شده تجاوز کند و طغیان یا سیلاب را به شهرها تحمیل نماید. نمونه های متعددی از این سیلاب ها در زاگرس در استانهای لرستان و ایلام طی سالهای اخیر مشاهده شده است.

- افزایش رسوبات، سبب گسترش «سیلاب دشت ها» می شود، و مجاری رودها را دچار تغییر میکند.

- احداث جاده ها، از بین بردن جنگل ها و استفاده نامناسب از اراضی کشاورزی در نواحی شهری و روستایی زاگرس همراه با گسترش شهرها و روستاها به ضرر دامنه ها، دره ها و دشت ها بوده است و از دیگر عوامل انسانی تغییر شکل ناهمواری ها در زاگرس، طی پنجاه سال اخیر به شمار می آید.

۲۱- موقعیت جغرافیایی کوه های مرکزی ایران را بنویسید.

اگر سه نقطه کوه جغتای در خراسان رضوی، گردنه آوج در استان همدان و قله کوه بزمان یا خضر زنده در سیستان و بلوچستان را به یکدیگر وصل کنید، مثلثی تشکیل میشود که سایر ناهمواری های کشور در آن قرار دارد.

۲۲- انواع ناهمواری های مناطق مرکزی ایران را بنویسید.

- بخشی به شکل رشته کوه که به آن ها کوه های مرکزی (رشته کوه مرکزی) گفته میشود.

- برخی توده های نفوذی آذرین که به آنها کوه های منفرد مرکزی می گویند.

۲۳- منطقه مکران در کجا قرار دارد؟

در جنوب استان سیستان و بلوچستان و اطراف چاله جازموریان در کرمان و استان هرمزگان (سواحل دریای عمان) منطقه مکران واقع شده است

۲۴- رشته کوه بشاگرد در کجا قرار دارد؟

در منطقه مکران کنار دریای عمان

۲۵- در منطقه مکران کدام رشته کوه قرار دارد؟

بشاگرد

۲۶- کوه های مریخی در کجا قرار دارد؟

در شرق بندرچابهار کنار دریای عمان

۲۷- کوه های مریخی چگونه پدید آمده اند؟

دراثر فرسایش، شکل های زیبایی با دره ها، چاله ها و گودال های عمیق ایجاد کرده است.

۲۸- گل فشان ها در کجا قرار دارند؟

در استان های هرمزگان و بلوچستان جنوبی در فاصله این ناهمواری ها تا دریای عمان

۲۹- علت فعالیت گل فشان ها چیست؟

علت فعالیت این چشمه های جوشان، فعالیت های زمین ساختی است.

۳۰- ارزش های اقتصادی نواحی کوهستانی را بنویسید.

-ذخایر آب

- معدن و ذخایر طبیعی

-دامپروری

-تعدیل آب و هوا

-محل سرچشمه رودها

۳۱-انواع سرزمین های هموار را نام ببرید.

دشت ها و جلگه ها

۳۲-عوامل پیدایش دشت ها را بنویسید.

دشت ها به دو صورت شکل گرفته است؛ یکی اینکه عوامل فرسایشی مانند باد و باران ناهمواری را هموار کرده است و دیگر اینکه مواد حاصل از فرسایش بین کوهها، رسوب کرده و سطح همواری را به وجود آورده است.

۳۳-ارزش اقتصادی دشت ها را بنویسید.

-جاذبه های گردشگری

-استفاده از انرژی پاک، مانند انرژی خورشید و باد

-گذران اوقات فراغت به دلیل مناسب بودن برای رصد ستارگان، کویرنوردی و برگزاری مسابقات ورزشی

-معادن گچ، نمک و مصالح ساختمانی

۳۴-چرا جمعیت در جلگه ها زیاد است؟

جلگه ها به دلیل حاصلخیز بودن خاک، جمعیت زیادی را در خود جای می دهد.

۳۵-عوامل طبیعی تغییردهنده جلگه ها را بنویسید.

-حرکات دریا (جزر و مد، توفان های دریایی / سونامی، جریان های دریایی و نوسانات عمومی آب دریاها) از جمله عوامل طبیعی است که خواه ناخواه، مرتباً مناطق ساحلی و زمین شکل های آن را تغییر می دهد .

رودهای طغیانی که به دریاهای ریزد نیز نهشته ها و آبرفت های فراوانی را بر جلگه های ساحلی، تحمیل و مرتباً مکان و وسعت جلگه ها را دچار تغییر می کند.

۳۶- عوامل انسانی تغییر دهنده جلگه ها را بنویسید.

-انسان در نواحی ساحلی با اسکله سازی، بندرسازی، دیواره سازی ساحلی، احداث جاده روی جلگه های ساحلی، تغییر در پوشش گیاهی و بهره برداری وسیع از آن و گسترش شهرها و روستاها به ضرر از بین رفتن اراضی کشاورزی و جنگلی، تغییرات وسیعی در نواحی ساحلی ایران ایجاد می کند و باعث می شود که طی چند دهه، چهره زمین در این مناطق تفاوت های اساسی کند.

۳۷- ارزش اقتصادی جلگه ها را بنویسید.

جلگه ها مکان مناسبی هستند برای فعالیت های زراعی مانند کشت برنج و چای و از نظر فعالیت های گردشگری هم اهمیت دارند.

۳۸- اهمیت جلگه های شمالی و جنوبی کشور را بنویسید.

در جلگه جنوبی کشور، وجود تنگه هرمز و سواحل طولانی، امکانات حمل و نقل کالا و مسافر و صید ماهی را فراهم می آورد. در سواحل شمالی نیز حمل و نقل و صید ماهیان خاویار در جریان است. منابع و ذخایر غنی ذغال سنگ، نفت و گاز در مجاورت جلگه ها سبب جلب جمعیت شده است. چشم اندازهای زیبای طبیعی سواحل شمال و جنوب، همه ساله در فصل مناسب، پذیرای مسافران زیادی است. علاوه بر آن، جزایر جنوبی کشور از نقاط دیدنی است.

درس ۵

۱- هوا چیست؟

اصطلاح هوا به حالت آبی و زودگذر جو گفته میشود؛ مثلاً دمای شهر یاسوج در ۲۶ فروردین سال ۱۳۹۴ ساعت ۸ صبح، ۱۳ درجه سانتیگراد است.

۲- آب و هوا یا اقلیم را تعریف کنید.

آب و هوا به مجموعه عناصر جوی غالب در یک منطقه در درازمدت گفته میشود؛ مثلاً آب و هوای استان خراسان جنوبی، گرم و خشک است.

۳- سازمان هواشناسی کشور چگونه وضع هوا را در کشور پیش بینی می کند؟

سازمان هواشناسی کشور با استفاده از اطلاعات روزانه، مانند فشار، رطوبت و دما، نقشه های هواشناسی تهیه می کند و با کمک تصاویر پی در پی ماهواره های، عبور توده های هوا را پس از شکل گیری مراکز کم فشار و پرفشار، طی چند روز، پیگیری می کند.

با توجه به نوع توده هوا، سرعت و جهت آنها، کارشناسان هواشناسی می توانند وضعیت هوا و تغییرات آن را برای روزهای آینده پیش بینی کنند.

۴- نقش پیشرفت ارتباطات فناوری در پیش بینی وضع هوا را شرح دهید.

امروزه با پیشرفت ارتباطات و فناوری می توانیم از طریق سایت های مختلف اینترنتی و نرم افزارهای مختلف، که امکان نصب روی رایانه و رایانه همراه را دارند به اطلاعاتی در مورد پیش بینی وضع هوای شهرها، روستاها و دیگر مناطق مختلف جهان دست یابیم.

۵- سه عامل اصلی موثر بر آب و هوای ایران را نام ببرید.

-موقعیت جغرافیایی

-میزان ارتفاع و جهت کوهستان ها

-ورود توده های هوا به کشور

۶- کدام عوامل جغرافیایی بر تنوع آب و هوای کشور موثر است؟

-عرض جغرافیایی

-دوری و نزدیکی از دریاها

-پرفشار جنب حاره ای

۷- نقش عرض جغرافیایی بر آب و هوای کشور را توضیح دهید.

در مناطق جنوبی کشور، که در عرضهای پایین جغرافیایی قرار دارند (به خط استوا نزدیک ترند)، زاویه تابش خورشید هنگام ظهر، نزدیک به عمود است و به همین دلیل در این نواحی، مقدار تابش خورشید بیشتر و هوا گرم تر است؛ مانند استان های هرمزگان و جنوب سیستان و بلوچستان.

ولی در مناطق شمالی کشور که در عرض های بالای جغرافیایی قرار دارند و زاویه تابش خورشید مایل تر است، مقدار تابش کم تر و هوا سردتر است؛ مانند استان های آذربایجان غربی و شرقی.

۸- چرا در اطراف خط استوا هوای گرم و مرطوب وجود دارد؟

در اطراف خط استوا به دلیل گرم بودن و صعود هوا، کمربند کم فشار حاره ای تشکیل می شود و دارای آب و هوای گرم و مرطوب است.

۹- چرا در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی آب و هوای گرم و خشک حاکم است؟

در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی، به دلیل سنگینی و فرونشینی هوا، کمربند پرفشار جنب حاره ای تشکیل میشود و دارای آب و هوای گرم و خشک است.

۱۰- مهم ترین کمربندهای خشک و بیابانی کره زمین در اثر چه عاملی به وجود آمده است؟

عامل پرفشار جنب حاره ای

۱۱- چرا در دوره گرما در کشورما میزان بارش بسیار کم است؟

عامل پرفشار جنب حاره‌های در تابستان به داخل کشور پیش روی می کند و مانع ریزش بارش در دوره گرما در کشور می شود.

۱۲- دو اثر متفاوت دوری و نزدیکی از دریاها بر آب و هوای کشور را بنویسید.

نزدیکی به دریاها و دوری از آن در آب و هوای کشور دو اثر متفاوت دارد. در سواحل شمالی کشور، دریای خزر در افزایش بارش، نقش مهمی دارد ولی خلیج فارس و دریای عمان به دلیل عدم امکان صعود هوای مرطوب، در بارش سواحل جنوبی کشور، نقش چندانی ندارند و موجب شرجه شدن هوا می شوند.

در نواحی داخلی کشور به دلیل دور بودن از دریاها و کمبود رطوبت، اختلاف دما زیاد است ولی در نواحی ساحلی شمال و جنوب کشور اختلاف دما کم تر است.

۱۳- نقش میزان ارتفاع بر آب و هوای کشور را بنویسید.

با افزایش هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع، دمای هوا به طور میانگین حدود ۶ درجه سانتیگراد کاهش می یابد. پس در نواحی کوهستانی کشور، آب و هوا سردتر و در دشت های داخلی کشور، که ارتفاع کم تری دارند آب و هوا گرم تر است.

۱۴- جهت رشته کوه هایی البرزو زاگرس چه تاثیری بر آب و هوای کشور دارد؟

جهت رشته کوه های بلند مانند البرز و زاگرس نیز در پراکندگی جغرافیایی بارش کشور اثر دارد. این عامل موجب بارش های بیش تر در دامنه های شمالی البرز و دامنه های غربی زاگرس شده است.

۱۵- توده هوا را تعریف کنید.

توده هوا، حجم بزرگی از هوا است که ویژگی فیزیکی آن به خصوص از نظر دما و رطوبت، در سطح افقی در صدها کیلومتر تقریباً همسان باشد.

۱۶- مهم ترین توده های هوا که در طول سال کشورما را تحت تاثیر قرار می دهد را نام ببرید.

توده هوای غربی، توده هوای سیبری، توده هوای سودانی، توده هوای عربستان و توده هوای مرطوب موسمی

۱۷- مهم ترین عامل ریزش بارش های جوی در کشور.....است.

توده هوای مرطوب غربی

۱۸- ویژگی های توده هوای سرد و خشک سیبری را بنویسید.

- در دوره سرما وارد ایران می شود و باعث سردی و خشکی هوا در زمستان می شود و موجب ریزش بارش در سواحل شمالی می گردد.

۱۹- ویژگی های توده هوای مرطوب غربی را بنویسید.

- رطوبت دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس را در دوره سرما به داخل ایران منتقل می کند و برف و باران به همراه دارد.

۲۰- ویژگی های توده هوای سودانی را بنویسید.

گاهی در ماه های سرد سال رطوبت دریای سرخ را به کشور ما می آورد و باعث بارندگی می شود.

۲۱- ویژگی های توده هوای گرم و خشک را بنویسید.

در دوره گرما هوای گرم را از عربستان به ایران می آورد و باعث افزایش شدید دما می شود.

۲۲- ویژگی های توده هوای مرطوب موسمی را بنویسید.

برخی سال ها در دوره گرما از اقیانوس هند به ایران نفوذ و موجب باران های سیلابی در جنوب شرق ایران می شود.

۲۳- جدول را کامل کنید.

نام توده هوا	جهت نفوذ به کشور	زمان ورود به کشور	منشأ	اثر آب و هوایی
	شمال غرب ایران			
			عربستان	

نام توده هوا	جهت نفوذ به کشور	زمان ورود به کشور	منشأ	اثر آب و هوایی
مرطوب غربی	شمال غرب ایران	سرما	دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس	همراه آوردن برف و باران
گرم و خشک	جنوب ایران	دوره گرما	عربستان	افزایش شدید دما

۲۴- کدام قسمت از ایران در تابستان بارش وجود دارد و چرا؟

جنوب شرق ایران به دلیل نفوذ توده هوای مرطوب موسمی تابستانی به کشور

۲۵- مهم ترین داده های هواشناسی را نام ببرید که در ایستگاه های هواشناسی سینوپتیک اندازه گیری می شود.

دما- فشار- رطوبت- بارش

۲۶- انواع آب و هوای ایران را نام ببرید.

- آب و هوای گرم و خشک

- آب و هوای کوهستانی

- آب و هوای گرم و شرجی گروه آموزشی عصر

- آب و هوای معتدل خزری

www.my-dars.ir

۲۷- ویژگی های آب و هوای گرم و خشک را بنویسید.

- بارش کم و خشکی هوا

- اختلاف شدید دما

- فقر پوشش گیاهی

- تبخیر و تعرق زیاد

۲۸- ویژگی های آب و هوای کوهستانی را بنویسید.

-افزایش بارندگی و کاهش دما با افزایش ارتفاع

-میانگین دمای پایین

-بارندگی اغلب به صورت برف

۲۹- ویژگی های آب و هوای گرم و شرجی را بنویسید.

-بارندگی اندک

-رطوبت نسبی زیاد

-میانگین دمای بابای سالیانه

۳۰- ویژگی های آب و هوای معتدل خزری را بنویسید.

-بارندگی زیاد

-اعتدال دما در طول سال

-پوشش گیاهی غنی

۳۱- علت به وجود آمدن بیابانها در ایران را بنویسید.

-عامل پرفشارجنب حاره ای

-جهت رشته کوه های بلند البرز و زاگرس

-دوربودن از دریاها و منابع رطوبتی

۳۲- مهم ترین عامل خشکی آب و هوای ایران و گسترش بیابان ها چیست؟

پرفشارجنب حاره ای

۳۳- عامل پرفشارجنب حاره ای چگونه باعث گسترش بیابان ها در ایران شده است؟

مرکز پرفشار جنب حاره ای، از طریق جلوگیری از صعود هوای مرطوب، باعث کاهش باران و ایجاد بیابان ها در کشور می شود.

۳۴- عامل ایجاد بیابان لوت چیست؟

عامل پرفشار جنب حاره ای

۳۵- دو اثر متفاوت رشته های البرز و زاگرس را بنویسید.

رشته کوه های البرز و زاگرس دو اثر متفاوت دارند. از یک طرف این رشته کوه ها با جذب رطوبت، وضعیت آب و هوایی را در نیمه شمالی و غربی کشور مناسب کرده اند، و از طرفی دیگر، کوهستان های البرز و زاگرس همچون سدی در مقابل عبور توده هوای مرطوب به نواحی داخلی کشور قرار گرفته اند.

۳۶- عامل اصلی پیدایش بیابان دشت کویر چیست؟

جهت رشته کوه های البرز و زاگرس که مانع ورود توده های هوای مرطوب به نواحی داخلی مانند دشت کویر می شود.

۳۷- عامل پیدایش بیابان طبس چیست؟

دور بودن از منابع رطوبتی مانند بادهای مرطوب غربی

۳۸- ویژگی های بیابان دشت کویر را بنویسید.

موقعیت آب و هوایی در نواحی مرکزی ایران به گونه ای است که یکی از بزرگ ترین کویرهای جهان را به مساحت ۶۰ هزار کیلومتر مربع به وجود آورده است. کویر، بخشی از بیابان است و به نمکزارهای پف کرده ای گفته می شود که تبخیر شدید، عامل اصلی شکل گیری آن است. بخش بزرگی از دشت کویر، بیابان واقعی است؛ یعنی میانگین بارش سالانه آن از ۵۰ میلیمتر کمتر است.

۳۹- ویژگی های بیابان لوت را بنویسید.

لوت یکی از خشک ترین بیابان های ایران است که در عین حال، یکی از گرم ترین مناطق کره زمین نیز به شمار می آید.

لوت در جنوب شرق ایران قرار دارد. بخش زیادی از این بیابان به دلیل قرارگیری در منطقه فشار زیاد جنب حاره ای، کمتر از ۳۰ میلیمتر باران دارد. وسعت این بیابان حدود ۸۰ هزار کیلومتر مربع است.

۴۰- آب و هوا بر کدام فعالیت های انسان اثر دارد؟

آب و هوا بر نوع کشاورزی، گردشگری، معماری، سیستم های حمل و نقل و سلامتی انسان نیز تأثیر دارد. علاوه بر آن، بر نوع لباس پوشیدن و یا انتخاب نوع مسکن ما نیز مؤثر است.

۴۱- چرا در کشور ما معماری های گوناگونی در نقاط مختلف دیده می شود؟

آب و هوا بر معماری تأثیرات زیادی دارد. در کشور ما به دلیل گوناگونی آب و هوا، معماری های گوناگونی در نقاط مختلف کشور دیده می شود.

۴۲- چرا در گذشته مردم در خانه های خود آسایش بیشتری داشتند و انرژی کمتری هم مصرف می شد؟

در گذشته، مردم در ساخت ساختمان، به اثر اقلیم بر ساختمان و محیط توجه میکردند و به همین دلیل در داخل خانه هایشان دارای آسایش بودند و انرژی کمتری هم مصرف می شد.

۴۳- برای کاهش سوانح جاده ای کدام راهکار مناسب تر است؟

برای کاهش سوانح جاده ای، توجه به اقلیم و پیش بینی وضع هوا، راهکار بسیار مناسبی است. توجه به وضع جوی منطقه در پروژه های راه سازی و طراحی سامانه های حمل و نقل بسیار مهم است. در صورت آگاهی از وضعیت آب و هوایی می توان خسارت های سوانح جادهای را کاهش داد.

www.my-dars.ir

۴۴- مهم ترین سوانح جاده ای کشور را نام ببرید.

برف سنگین، سقوط بهمن، وقوع سیل، یخبندان و پدید آمدن مه

۴۵- جغرافیای پزشکی را تعریف کنید.

جغرافیای پزشکی در زمینه پراکندگی تأثیرات عوامل محیطی بر سلامت انسان مطالعه می کند؛ به عنوان مثال، تشدید آلودگی هوای کلان شهرها و مناطق صنعتی کشور و یا آلودگی هوای استان

های نیمه غربی کشور به وسیله ریزگردها، سلامت جسمی و روحی عده زیادی از هم وطنان را به خطر انداخته است.

۴۶- مهم ترین مشکلات محیط زیستی ناشی از آب و هوای نام ببرید.

آلودگی هوا، بیابان زایی، خشک سالی و افزایش دما

۴۷- وارونگی دما چیست؟

وضعیتی که با افزایش ارتفاع، دمای هوا به طور ناگهانی افزایش یابد، وارونگی دما رخ می دهد. در این حالت، هوای سرد و سنگین در سطح زمین قرار می گیرد و اجازه نمی دهد آلودگی به طرف بالا حرکت کند و در نتیجه، میزان آلاینده ها در هوای شهرهای بزرگی مانند تهران بسیار زیاد می شود و مشکلات فراوانی را برای مردم ایجاد میکند. در شرایط وارونگی، حرکت صعودی و جابه جایی هوا صورت نمی گیرد.

۴۸- محدوده ریزگردها کجاست؟

ریزگردها بیشتر شامل گرد و غباری است که وارد هوا می شود. محدوده جغرافیایی بحرانی این پدیده، کشورهای ایران، عراق، ترکیه، کویت و عربستان هستند.

۴۹- علل شکل گیری ریزگردها چیست؟

عواملی چون کاهش ریزش های جوی، خشک شدن باتلاق ها و مدیریت ضعیف منابع آب در این مناطق، باعث شکل گیری این پدیده شده است.

۵۰- چه راهکارهایی برای مقابله با ریزگردها مناسب است؟

احیای تالابها و تأمین حقایق رودخانه های منطقه، اجرای طرحهای بیابان زدایی، تغییر در شیوه کشت و مدیریت صحیح آب در بخش های مختلف، روش های مناسبی است.

۵۱- برای حل مشکلات زیست محیطی کشور چه راهکاری مناسب است؟

برای حل مشکلات محیط زیست کشور، مدیران، برنامه ریزان و مسئولان باید به بعد مکانی تصمیم گیری های خود توجه جدی کنند و در حفظ منابع طبیعی و ملی کشورشان تلاش کنند.